

Visie Kerkelijk Centrum

Commissie Kerkgebouwen

Vastgesteld door de Algemene Kerkenraad op 27 november 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Visie op het kerkelijk centrum	4
Bijlage 1: geraadpleegde bronnen.....	7

1. Inleiding

De Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente heeft besloten om de haalbaarheid van de realisatie van een tweede kerkgebouw op de locatie van Kerkelijk Centrum Rehoboth nader te onderzoeken.

Tijdens de behandeling van het adviesrapport 'onderzoek alternatieven voor een tweede kerkgebouw' door het College van Kerkrentmeesters (CvK) en de Algemene Kerkenraad (AK) bleek dat er een meer uitgewerkte visie op het te ontwikkelen kerkgebouw gewenst is. Er is behoefte aan een antwoord op de vraag: 'Hoe kan het te ontwikkelen kerkgebouw van de Hervormde Gemeente Barneveld dienstbaar zijn voor de verschillende aspecten van het gemeente zijn (in de breedste zin van het woord)'.

En ook is het gewenst om een nadere inkleuring te geven van het verlangen om een kerkgebouw te ontwikkelen dat qua uitstraling en gebruik midden in de Barneveldse samenleving staat en waar we als Hervormde Gemeente ons verlangen om God en elkaar te ontmoeten en te dienen en Jezus na te volgen waar kunnen maken. Daarbij ligt er ook de vraag hoe de locatie maatschappelijk sterker verankerd kan worden in de Barneveldse samenleving.

Voor het opstellen van deze visie is gebruik gemaakt van een aantal documenten die door of vanuit de PKN zijn opgesteld en van enkele boeken van theologen (Bijlage 1). Deze visie is door een kleine werkgroep van de Commissie Kerkgebouwen, bestaande uit: Tijmen Bakker (ouderling-kerkrentmeester), Kees van den Brink (namens beleidscommissie) en Hans Hubers (Commissie Kerkgebouwen) opgesteld. Op 7 november 2024 heeft het College van Kerkrentmeesters ingestemd met deze visie en op 27 november 2024 is deze vastgesteld door de Algemene Kerkenraad.

Het is de bedoeling dat op de huidige locatie van Kerkelijk Centrum Rehoboth een geheel nieuw complex van kerkzaal en zalencentrum wordt gerealiseerd. Door te kiezen voor de locatie Rehoboth als plek voor het kerkelijk centrum (kerkzaal met de bijbehorende zaalruimten) kan het gebruik van de Oude Kerk voor onze gemeente ook volwaardig in stand blijven, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van zaalruimte voor oppas, etc. Het nieuwe kerkelijk centrum zal ook de functies van de Goede Herderkerk overnemen. Zodoende kunnen beide gebouwen ingezet worden en dienen voor het geheel van de gemeente.

In het vervolg van dit document spreken we verder over de visie voor het nieuwe kerkelijk centrum. Te zijner tijd zal er ook een nieuwe naam gekozen dienen te worden. Deze visie concentreert zich op hoe het nieuwe kerkelijk centrum kan dienen voor het geheel van de gemeente.

2. Visie op het kerkelijk centrum

Het gaat bij ontwikkeling en gebruik van kerkgebouwen ten diepste over God die een relatie onderhoudt met mensen. Kerkgebouwen zijn de plekken waar deze relatie gestalte krijgt, in de verkondiging van het evangelie en in dienst aan de wereld. Daarbij wordt het kerkgebouw een heilige plaats van ontmoeting.

Die ontmoeting omvat:

- Ontmoeting met God
- Ontmoeting met elkaar
- Ontmoeting met de ander

1. Ontmoeting met God

Het nieuwe kerkelijk centrum is in de eerste plaats de plek waar God ons wil ontmoeten in Woord, verkondiging en gebed, waar de lofzang gaande wordt gehouden, de liturgie wordt gevierd en de sacramenten worden bediend. Door het horen van de woorden van de Bijbel worden we aangeraakt door God zelf, komen we tot geloof en worden gevoed in ons geloof. Daar klinkt het lied dat ons onverwacht tot op het diepste roert. Als dat gebeurt wordt de kerk voor ons een bijzondere plek. Of anders gezegd, apart gezet, heilig. Dan wordt de kerk een heilige plaats van ontmoeting.

In de kerk horen we van Christus en leren we wat het betekent God te kennen als de Gekruisigde in ons midden. We leren onszelf kennen als gemankeerde, zondige, mensen die, zoals Paulus zegt, het moeten hebben van "Mijn genade is u genoeg" (2 Kor 12:9).

Het kerkgebouw en liturgische ruimte

Het rapport 'Beginselen van Kerkbouw' (generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk, 1954), waarnaar in het rapport 'Een protestantse visie op het kerkgebouw' (PKN 2009) wordt verwezen, omschrijft het kerkgebouw als:

‘het huis der gemeente, waar zij samenkomt voor de dienst des Heren, huis des gebeds, en waar zij gelooft haar Heer te ontmoeten, huis des Heren’.

Het kerkgebouw dient van de Kerk, zoals deze in artikel 27 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis wordt beschreven, ‘een teken in de wereld te wezen’.

Zo zal het kerkgebouw door ‘verheven waardigheid en rust aan dit belijden gestalte geven’. Dit betekent niet dat de liturgie in strikte zin het kerkgebouw bepaalt, maar wel dat het kerkgebouw de ‘architectonische lofprijzing’ behoort te zijn, zoals de liturgie de telkens vernieuwde lofprijzing van de gemeente behoort te zijn. Liturgie en architectuur gaan hier parallel; beide zijn een getuigenis en een eerbewijs en elk verkondigt, op de haar eigen wijze en met de haar ten dienste staande middelen Gods eer.

Met deze, al 70 jaar oude omschrijving, kan ook vandaag gesteld worden dat het ruimte bieden aan de eredienst een zeer belangrijke functie van het kerkelijk centrum is. In het ontwerp van de ruimte en het interieur van de kerkzaal komt dit ook tot uitdrukking. Het gebouw doet als het ware mee met de liturgie. Dat begint al buiten. De vorm van het gebouw, de bouwkundige details en de plaatsing van de ramen. Binnen gaat het om de indeling, zoals de plaats van de preekstoel, het liturgisch centrum, interieurelementen, wellicht met kerkelijke kunst, glas-in-loodramen of andere uitingen. We willen daarmee uitdrukking geven aan het karakter en de bedoeling van het kerkelijk centrum. Dat is een belangrijk uitgangspunt en dit bepaalt ook of en op welke manier er sprake kan zijn van mede- of nevengebruik.

Het is belangrijk dat het kerkelijk centrum de mogelijkheden biedt voor een volwaardige viering van de eredienst volgens alle drie de huidige liturgische vormen in onze gemeente en ruimte houdt om hier ontwikkelingen in te faciliteren. De manier waarop de eredienst gevierd wordt is immers niet onveranderlijk en gaat mee met de tijd waarin wij leven en geloven.

2. Ontmoeting met elkaar

Als de woorden over God levende woorden worden voor ons, dan leef je niet zomaar in je eentje verder. En wil je geloofsgenoten ontmoeten en je als gemeente verbonden zijn met elkaar. Kerkgebouwen zijn vanuit dit perspectief plekken waar dit zichtbaar wordt: waar mensen niet alleen met God, maar ook met elkaar in verbinding worden gebracht en waar zij oog en hart krijgen voor elkaar. Dat gebeurt als onze gemeente 'vergaderd wordt rond Woord en sacramenten'. Als er een kind wordt geboren en gedoopt, omdat het thuis hoort in onze gemeenschap met Christus. Als we die gemeenschap met Christus vieren in het avondmaal. Als we met onze jongeren samenkomen rond het Woord. Dan ervaren we ook gemeenschap met elkaar. Dit heeft consequenties voor de inrichting en het gebruik van de kerk. Dit betekent dat in de kerk een centrale plaats wordt gecreëerd voor een open bijbel, een spreekgestoelte, een doopvont en avondmaalstafel.

Dat betekent ook dat er in het nieuwe kerkelijk centrum veel ruimtes nodig zijn die de mogelijkheid bieden jong en oud uit de breedte van de gemeente doordeweeks en 's avonds bij elkaar te brengen. De locatie in het centrum van Barneveld is daarvoor bijzonder geschikt. Daarbij zou het ook mooi zijn als het kerkelijk centrum die ontmoeting ook echt faciliteert. Dit kan in een centrale ontmoetingsruimte, waar op zondag rond de kerkdiensten en door de week koffie wordt gedronken (in plaats van ieder met zijn eigen clubje in zijn eigen zaaltje), je aan een tafeltje kan zitten als je wilt, je even kan aanhaken bij een groepje jongeren of ouderen die daar ook zitten, etc. Een ruimte waar we elkaar zien en waar je wordt gezien.

We zijn verbonden aan de ene gemeenschap van Christus, die niet uit afzonderlijke clubjes bestaat (1 Kor 1:10-13). De bijbel gebruikt voor dit laatste het beeld van het lichaam van Christus (Rom 12:4,5; 1 Kor. 12). Wij horen als de leden van één lichaam bij elkaar. Wij zijn heel verschillende mensen, met ieder hun verschillende gaven en eigenaardigheden.

Maar in die verschillen zijn we samen verbonden in Christus en weten ons gedragen door Zijn trouw. Die verbinding wordt ervaren in de ontmoeting met elkaar.

3. Ontmoeting met de ander

Onze gemeente heeft een missionaire en een diaconale roeping. Een kerkgebouw is een zichtbare gestalte van de kerk. Daarom dient het kerkelijk centrum een open en uitnodigend karakter te hebben, waar gastvrijheid en geborgenheid samengaan. Iedereen is welkom en je wordt niet afgerekend op prestaties of mislukkingen. De centrale ligging in het dorp kan dit versterken. Daarom willen we het kerkelijk centrum een ontmoetingsplek maken in ons dorp, natuurlijk voor onze gemeenteleden, maar zeker ook voor dorpsgenoten en andere gebruikers van de kerk. Qua architectuur dient het kerkelijk centrum een open uitstraling te hebben.

Een aantal diaconale en missionaire activiteiten die nu al in onze gemeente plaatsvinden worden ondergebracht in het nieuwe kerkelijk centrum (denk aan Soep-Inn, koffie-/ontmoetingsochtenden, etc.).

We beogen de 'buitenwereld' in het kerkelijk centrum te verwelkomen door er andere activiteiten te organiseren en door het centrum eventueel met andere organisaties te delen. Dit nevengebruik moet wel passen bij de

Het kruis van Christus staat midden in deze wereld. Rond het kruis scharen we als kerk samen, midden in de samenleving komen we bijeen in een kerkgebouw. De kerk is een thuis. Een thuis in het geweld van de cultuur, in het geweld van de geschiedenis, in het geweld van de maatschappij. In onze moderne samenleving word je soms geen ruimte gegund, kan je worden opgeslokt door het geweld van de economie, van de vrijheid, van de desoriëntatie. In de kerk tref je anderen aan, een gemeenschap van kwetsbare mensen, die hun oriëntatie vinden in de genade van Christus. Die misschien wel eens de neiging hebben weg te vluchten met een paar gelijkgezinden, maar voor wie dat geen optie is. Want de wereld is voor de christen uiteindelijk Gods schepping. God heeft wat met de wereld en de christen ook. (Kol 1:16; Rom 11:36; Psalm 103).

doelstellingen van onze gemeente. Uitgangspunt is dat het kerkelijk centrum van de gemeente ook op een andere en volwaardige manier kan worden ingezet in het kader van Gods Koninkrijk dan alleen voor de bediening van Woord en sacramenten. En dan is het dus mogelijk om het gebouw en de bijbehorende zalen open te stellen voor conferenties, cursussen, trainingen, koren, muziekvoorstellingen en concerten, steeds met een missionair of diaconaal karakter, passend of niet strijdig met de centrale beleidsuitgangspunten van onze gemeente.

In Barneveld heeft de Hervormde Gemeente tientallen, zelfs honderden jaren een centrale plek in de samenleving ingenomen (nu zichtbaar bijvoorbeeld in de Oude Kerk, Westerveldstichting, HDS, Drieslag, etc.). Daarbij heeft de kerk zich ook steeds ingezet om mensen te helpen met de moeiten van het leven. Met het nieuwe kerkelijk centrum kan de gemeente dat ook doen, op een hedendaagse nieuwe manier, in het hart van het dorp. Met eenzelfde openheid en toegankelijkheid als bijvoorbeeld in een brasserie of lunchroom van een cultureel centrum of dorpshuis zoals je die in veel dorpen wel vindt, waar mensen gemakkelijk met elkaar afspreken, ouderen elkaar ontmoeten, etc. In Barneveld heeft de Hervormde Gemeente met het nieuw te bouwen kerkelijk centrum de mogelijkheid deze ontmoetingen te faciliteren en dit te verbinden met het christelijk geloof en de kerk, zoals het altijd heeft gedaan, maar dan nu en in de toekomst.

Het kerkelijk centrum dient ook toegankelijk te zijn voor iemand die "een Zacheüs" is: iemand die zich niet wil of kan mengen in de menigte van gelovigen met hun eigen manieren van vieren, die niet onverschillig of vijandig is, maar die afstand en overzicht wil houden. Voor wie zich door een mengsel van nieuwsgierigheid en verwachting, interesse en schuchterheid, en soms misschien zelfs wel door schuldgevoel en de gedachte van 'ongepastheid', verscholen houdt tussen de bladeren van de vijgenboom. Want ook dan is er iemand, voor Wie mensen die zich tussen de takken van een vijgenboom verbergen niet raar en vreemd zijn, iemand die niet op hen neerkijkt en die om hen geeft, iemand die kan ingaan op wat zich afspeelt in hoofden en harten (Luk. 19:1-10).

Bijlage 1: geraadpleegde bronnen

1. 'Een protestantse visie op het kerkgebouw met een praktisch-theologisch oogmerk', Protestantse Kerk in Nederland, april 2009.
2. Bouwstenen vanuit de VKB voor een protestantse visie op het kerkgebouw anno 2019', VKB 2019.
3. 'Speelruimte gezocht, protestantse visie op kerkgebouwen', in opdracht van het moderamen van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland, 2021.
4. 'Multifunctioneel gebruik van uw kerkgebouw', webartikel door Gerben van Dijk (Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB), 2022.
5. 'Onderzoek alternatieven voor een tweede kerkgebouw', Commissie Kerkgebouwen, 15 februari 2024.
6. 'Gespannen Liefde; De relatie van God en mens', A. Van de Beek. (Kok Kampen, 2000).
7. 'Thuis; over de betekenis van de kerk', A. Van de Beek. (Kok Boekencentrum, 2023).
8. 'Geduld met God; Twijfel als brug tussen geloven en niet geloven', T. Halik. (Uitgeverij Boekencentrum, 2014).